

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO NR. 5D-2025/2.1-657 PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ALYTAUS KALĖJIMĄ

2025-09-16 Nr. PA-165
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2025 m. birželio 2 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Alytaus kalėjimo (toliau – Alytaus kalėjimas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su tinkamų Pareiškėjo laikymo sąlygų (nejrengiamų kopėtėlių užlipti į jam skirtą miegamąją vietą antrame lovos aukšte) neužtikrinimu, nesudaromos galimybės įsitraukti į prasmingo užimtumo veiklas, netinkamu prašymų nagrinėjimu (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

„[...] po to mano rašyto skundo [Seimo kontrolierės gauto 2025 m. kovo 26 d., kai dėl skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierė tarpininkavo kreipdamasi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių] man buvo pablogintos sąlygos perkeliant iš Areštinės į KTP patalpas, nereaguojant į mano prašymus. Pav. kaip kad būtų suvirintos kopėtėlės, kad galėčiau užlipti į savo 2-jo aukšto lovą. Nors man tai yra sunku daryti. Kadangi yra problemos su ligomis [...]. Buvo nuimti visi mano užimtumai. [...] mano Resocializacijos skyriaus specialistai stengiasi viską išspręsti registruodami mano prašymus, į kurias administracija nekreipia dėmesio ir nieko nedaro. Nors pagal įstatymą jie man turėtų duoti atsakymus per 20 darbo dieną“ (šios ir kitų citatų kalba taisyta minimaliai dėl aiškumo (taisytos akivaizdžios gramatikos ir skyrybos klaidos)).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti jo skundą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2025 m. birželio 11 d. raštu Nr. SE-1134 ir 2025 m. rugpjūčio 5 d. raštu Nr. SE-1558 kreipėsi į LKT, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. LKT 2025 m. birželio 26 d. raštu Nr. 1S-4673 ir 2025 m. rugpjūčio 14 d. raštu Nr. 1S-5882 Seimo kontrolieriui pateikė tyrimui reikšmingų dokumentų kopijas ir informaciją:

4.1. Pareiškėjas nuo 2025 m. balandžio 29 d. laisvės atėmimo bausmę atlieka uždaro tipo bausmės atlikimo vietos <...> gyvenamojoje patalpoje (kameroje). Pareiškėjui atsisakius eiti į kurį nors Alytaus kalėjimo būrį, jam Alytaus kalėjimo viršininko sprendimu buvo taikomas izoliavimas.

4.2. „Turimais duomenimis, pareiškėjas buvo kreipęsis dėl kopėtelių įrengimo lengvesniam užlipimui į antrą lovos aukštą. Tą pačią dieną kopėtelės buvo įrengtos ir pritvirtintos, tačiau, pareigūnų duomenimis, tikslios kopėtelių įrengimo dienos nustatyti nėra galimybės.“

4.3. „[...] Alytaus kalėjimo viršininko 2025-07-16 sprendimu Nr. NĮ-18-1100 [Pareiškėjas] buvo perkeltas į <...> būrio <...> kameros <...>-ąją miegamąją vietą. Pagal <...> kameros patalpų išplanavimą <...> vieta yra 1-ajame lovos aukšte.“

4.4. „Informuojame, kad visais atvejais, skiriant nuteistajam gyvenamąją (miegamąją) vietą, atsižvelgiama į informaciją apie jo sveikatos būklę (jeigu tokia informacija disponuojama) ir, esant poreikiui, miegamoji vieta skiriama pirmame aukšte. Jeigu skiriant vietą, darbuotojai nedisponuoja informacija apie nuteistojo sveikatos būklę, o informacija sužinoma vėliau, vieta yra keičiama. Pažymime, kad pagal nuteistųjų išreikštus pageidavimus taip pat yra galimybė įrengti kopėteles.“

4.5. „Alytaus kalėjimo viršininko 2025-04-22 sprendimu Nr. NĮ-18-643 pareiškėjas buvo perkeltas iš pusiau atviro tipo baismės atlikimo vietos paprastosios grupės į drausmės grupę. Atsižvelgiant į baismės atlikimo sąlygas ir saugumo užtikrinimą, pareiškėjui sumažėjo veiklų, kuriuose jis gali dalyvauti. Pažymėtina, kad pareiškėjas toliau susitinka su savanoriais, kurie lankosi uždaro tipo baismės atlikimo vietoje (Nr. RV-18-3423, RV-18-4143) bei dalyvauja sporto veiklose (Nr. RV-18-3552, Nr. RV-18-4136). Bibliotekos paslaugomis ir riboto interneto prieiga nesinaudoja.“

4.6. Pareiškėjas 2025 m. gegužės 2 d. Alytaus kalėjimo viršininkui buvo pateikęs prašymą (LKT reg. 2025 m. gegužės 6 d., Nr. NPS-18-14287) paaiškinti, kodėl jį perkėlus iš arešto patalpų į kamerų tipo patalpas buvo nutrauktas jo dalyvavimas programose.

Alytaus kalėjimo viršininko 2025 m. gegužės 9 d. raštu Nr. SN-18-1366 Pareiškėjui atsakyta, kad nuo 2025 m. sausio 31 d. iki 2025 m. kovo 21 d. Pareiškėjas dalyvavo elgesio korekcijos programoje „Elgesys-Pokalbis-Pasikeitimas“. Minėtu raštu Pareiškėjas taip pat informuotas, kad yra įtrauktas į Kognityvinės elgesio korekcijos programos „Tik Tu ir Aš“ laukiančiųjų nuteistųjų sąrašus, sąrašė yra 20-tas ir atėjus eilei bus pakviestas minėtoje programoje dalyvauti.

4.7. Šiuo metu „[...]“ pareiškėjas yra įtrauktas į „Tik Tu ir Aš“ programą. Šios programos vykdymo pradžia numatyta 2025-09-01, pabaiga – 2025-12-30, todėl pareiškėjas per minėtą laikotarpį bus pakviestas į šią programą.“

4.8. „[...]“ visi pareiškėjo prašymai (skundai) yra registruojami, į juos pateikiant atitinkamus atsakymus arba prašymus įvykdant (pvz., prašymai išsiųsti dokumentus, išduoti daiktus, suteikti papildomus skambučius, suteikti pasimatymus ir kt.).“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Ministrų Komiteto rekomendacijos šalims narėms Nr. R (2006) 2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“* (priimta 952-ame Ministrų Komiteto ministrų pavaduojuoju posėdyje 2006 m. sausio 11 d.) (toliau – EKT):

5 *punktas* – „Gyvenimas kalinimo įstaigoje turėtų kiek įmanoma labiau priartėti prie pozityvių gyvenimo visuomenėje aspektų.“

6 *punktas* – „Visas kalinimas turėtų vykti taip, kad asmenys, kuriems buvo apribota laisvė, galėtų lengviau integruotis į laisvą visuomenę.“

25.1 *papunktis* – „Režimas visiems kaliniams turi užtikrinti tinkamą užimtumo programą.“

25.2 *papunktis* – „Režimas visiems kaliniams turi leisti kaip įmanoma daugiau dienos valandų praleisti už savo kameros sienų tam, kad tai atitiktų žmonišką ir socialinį bendravimo lygį.“

25.3 *papunktis* – „Režimas turėtų užtikrinti kalinių gerovės poreikius.“

27.6 papunktis – „Kaliniams turi būti numatytos poilsio galimybės, tarp jų sportas, žaidimai, pomėgiai ir kiti laisvalaikio užsiėmimai, į kurių organizavimą jie turi būti įtraukti kiek įmanoma labiau.“

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK):

51 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializacijos organizavimas“ 1 dalis – „Nuteistųjų resocializaciją organizuoja ir įgyvendina laisvės atėmimo vietų įstaiga, ji taip pat įtraukia į šią veiklą kitas įstaigas ir organizacijas, ir patikimus savanorius.“

52 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializacijos tikslai ir priemonės“:

1 dalis – „Nuteistųjų resocializacija grindžiama nuteistųjų nusikalstamo elgesio rizikos valdymu ir atkuriamojo teisingumo įgyvendinimu. Nusikalstamo elgesio rizika vertinama vadovaujantis laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus ir (ar) Probacijos tarnybos direktoriaus aprobuotomis metodikomis ir programomis.“

2 dalis – „Nuteistųjų resocializacijos tikslai: 1) užtikrinti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją; 2) mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvą.“

3 dalis – „Nuteistųjų resocializacijos priemonės yra šios: 1) individualus ir grupinis darbas su nuteistaisiais, kurio metu ugdomi nuteistųjų gebėjimai gyventi nenusikalstant ir skatinama jų resocializacija; 2) nuteistųjų dvasinių ir socialinių poreikių tenkinimo priemonės; 3) pagalba sprendžiant nuteistųjų asmenines ir socialines problemas; 4) socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo skatinimo priemonės; 5) laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus ir (ar) Probacijos tarnybos direktoriaus aprobuotų elgesio pataisos programų įgyvendinimas; 6) individuali ar grupinė psichoterapija; 7) psichologinė pagalba; 8) atkuriamojo pobūdžio priemonės, kuriomis siekiama sutaikyti nuteistąjį ir nukentėjusįjį bei atlyginti nusikalstama veika padarytą žalą; 9) kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems sėkmingai resocializuotis.“

54 straipsnis „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo tikslas“ – „Nuteistųjų užimtumo tikslas – mažinti neigiamą kalnimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikaciją, padedančių lengviau integruotis į visuomenę, kai jie bus paleisti iš bausmės atlikimo vietos.“

55 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo formos“:

1 dalis – „Bausmę atliekantiems nuteistiesiems šio kodekso nustatyta tvarka ir sąlygomis sudaromos galimybės užsiimti prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla.“

2 dalis – „Nuteistųjų užimtumo prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla formos: 1) nuteistųjų darbinė veikla bausmės atlikimo vietoje; 2) nuteistųjų darbas ne bausmės atlikimo vietoje; 3) bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas; 4) individuali veikla; 5) dalyvavimas įstaigų ir organizacijų kultūrinėje, švietėjiškoje, sporto ir kitoje veikloje, padedančioje nuteistiesiems resocializuotis; 6) dalyvavimas nuteistųjų kolektyvo tarybų veikloje.“

56 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo organizavimas“ 1 dalis – „Organizuodama nuteistųjų užimtumą, laisvės atėmimo vietų įstaiga privalo siekti, kad kiekvienas nuteistasis, išskyrus šio kodekso 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą drausminę nuobaudą atliekančius nuteistuosius, ne mažiau kaip penkias valandas per parą užsiimtų šio kodekso 55 straipsnio 2 dalyje nurodytų užimtumo formų veiklomis.“

7. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo sistemos įstatymo 10 straipsnio „Bausmių vykdymo sistemos uždaviniai“ 2 dalis – „Lietuvos kalėjimų tarnybos uždaviniai: 1) dirbti socialinį darbą su suimtaisiais ir vykdyti nuteistųjų, atliekančių arešto ir laisvės atėmimo bausmes, resocializacijos ir jų nusikalstamų veikų recidyvą mažinančias

priemonės; 2) organizuoti ir užtikrinti suimtujų ir nuteistųjų, atliekančių arešto ir laisvės atėmimo bausmes, užimtumą; [...]“.

8. *Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo* (toliau – VAĮ):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...]“.

10 straipsnio „Administracinių sprendimų priėmimas“:

4 dalis – „Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. [...]“.

5 dalis – „Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: [...] 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; [...]“.

11 straipsnio „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“ 1 dalis – „Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.“

9. *Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875* (toliau – Prašymų nagrinėjimo taisyklės):

32 punktas – „Prašymai ir skundai, išskyrus prašymus ir skundus, į kuriuos Taisyklių 18 punkte nustatyta tvarka galima atsakyti iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalyje nurodytus terminus.“

42 punktas – „Į prašymą ar skundą paprastai atsakoma tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas ar skundas. [...]“

45 punktas – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: 45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; 45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualiu klausimu atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; 45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka; 45.4. į prašymą, nenurodytą Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* (toliau – LVAT) *praktika*:

10.1. *LVAT praktikos taikant VAĮ normas apibendrinime, kuriam buvo pritarta LVAT teisėjų 2016 m. birželio 1 d. pasitarime*, yra nurodęs: „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijoje nuosekliai pabrėžiama viešojo administravimo subjektų pareiga

laikytis teisės principų. Pasak teismo, kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.) (žr., pavyzdžiui, 2012 m. kovo 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012; 2012 m. birželio 28 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁴⁹²-2045/2012; 2014 m. balandžio 3 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁴⁹²-801/2014).“

10.2. 2012 m. gegužės 31 d. sprendime pažymėta, kad gero administravimo (atsakingo valdymo) principas savo ruožtu apima ir asmens teisę į pagrįstą (faktais bei teisės normomis) bei motyvuotą administracinį sprendimą (žr. LVAT 2012 m. gegužės 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁶⁰²-2112/2012).

10.3. 2015 m. rugsėjo 8 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A-2494-438/2015 pažymėta: „[...] viešojo administravimo subjektas, privalo vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais principais, *inter alia* įstatymų viršenybės ir objektyvumo principais, lemiančiais viešojo administravimo subjekto pareigą priimant sprendimus veikti pagal teisės aktuose jiems nustatytas teises ir pareigas, bei savo sprendimą pagrįsti tokiu būdu, jog nekiltų abejonų dėl šio sprendimo rezultato.“

Tyrimo išvados

11. Atsižvelgiant į tyrimo metu analizuotą informaciją, teisinį reglamentavimą, išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

11.1. dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su kopėtelių užlipti Pareiškėjui į jam skirtą miegamąją vietą antrame lovos aukšte įrengimu;

11.2. dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), nesudarant galimybes Pareiškėjui įsitraukti į prasmingo užimtumo veiklas;

11.3. dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo kreipimusi nagrinėjimu.

Dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su kopėtelių užlipti Pareiškėjui į jam skirtą miegamąją vietą antrame lovos aukšte įrengimu

12. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad dėl sveikatos problemų jam sunku užlipti į jam skirtą miegamąją vietą antrame lovos aukšte, tačiau Alytaus kalėjimo administracija nereaguoja į jo prašymus įrengti kopėtėles.

13. Skundo tyrimo metu LKT Seimo kontrolierę informavo, kad kai tik Pareiškėjas kreipėsi dėl kopėtelių įrengimo, tą pačią dieną <...> kameroje jam kopėtėlės, skirtos užlipti į lovos antrą aukštą, buvo įrengtos.

14. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas nuo 2025 m. balandžio 29 d. buvo laikomas <...> gyvenamojoje patalpoje (kameroje). Remiantis LKT pateikta informacija, nenustatyta, kad Pareiškėjas nuo 2025 m. balandžio 1 d. iki Skundo pateikimo (2025 m. birželio 2 d.) būtų raštu kreipęsis į Alytaus kalėjimo administraciją dėl kopėtelių užlipti į jam skirtą miegamąją vietą antrame lovos aukšte įrengimo. Pareiškėjas taip pat Seimo kontrolieriui nepateikė tokio kreipimosi kopijos ar datos, todėl Seimo kontrolierė neturi galimybės įvertinti ir pasisakyti, ar į Pareiškėjo prašymą įrengti kopėtėles buvo sureaguota laiku. Remiantis LKT pateikta informacija, kai tik Pareiškėjas paprašė, kopėtėlės buvo įrengtos, nors konkrečios dienos LKT nurodyti negalėjo. Faktą, kad kopėtėlės <...> kameroje jau įrengtos, pokalbio telefonu metu patvirtino ir Pareiškėjas.

Skundo tyrimo metu LKT Seimo kontrolierę taip pat informavo, kad Alytaus kalėjimo viršininko 2025 m. liepos 16 d. sprendimu Pareiškėjas buvo perkeltas į <...> būrio <...> kameros <...> miegamąją vietą. Pagal LKT pateiktą <...> kameros planą, Pareiškėjui skirta <...> vieta yra pirmame lovos aukšte.

15. Atsižvelgdama į tai, kad Skundo tyrimo metu išnyko skundžiamos aplinkybės (Skundo tyrimo metu kopėtėlės buvo įrengtos, o 2025 m. liepos 16 d. sprendimu Pareiškėjas buvo perkeltas į kitą kamerą, kurioje jam skirta miegamoji vieta yra pirmame lovos aukšte), Seimo kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 3 dalies nuostata, numatančia, kad tyrimo metu išnykus skundžiamoms aplinkybėms skundo tyrimas nutraukiamas, daro išvadą, kad tęsti Pareiškėjo Skundo tyrimo dalies, susijusios su kopėtelių užlipti Pareiškėjui į jam skirtą miegamąją vietą antrame lovos aukšte įrengimu, nėra pagrindo, todėl šios dalies tyrimas nutraukiamas.

Dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), nesudarant galimybės Pareiškėjui įsitraukti į prasmingo užimtumo veiklas

16. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad po 2025 m. kovo mėnesį Seimo kontrolieri pateikto jo skundo jam buvo pablogintos sąlygos, įskaitant tai, kad buvo nutrauktos visos užimtumo veiklos.

17. Skundo tyrimo metu LKT paaiškino, kad, Alytaus kalėjimo viršininko sprendimu, Pareiškėjas nuo 2025 m. balandžio 24 d. buvo perkeltas iš pusiau atviro tipo baismės atlikimo vietos paprastosios grupės į drausmės grupę, o nuo 2025 m. balandžio 29 d. – į uždaro tipo baismės atlikimo vietą. Dėl pasikeitusių baismės atlikimo sąlygų ir saugumo užtikrinimo Pareiškėjui sumažėjo veiklų, kuriose jis gali dalyvauti.

Iš Skundo tyrimui LKT pateiktos informacijos matyti, kad Pareiškėjui buvo sudaryta galimybė dalyvauti šiose veiklose:

2025 m. vasario mėn.

- 1 kartą AA ir NA uždareme susirinkime arešto baismės atlikimo vietoje,
- 1 kartą susitikime su savanoriais (sielovada),
- 1 kartą laisvalaikio užimtume (sudėliok dėlionę),
- 3 kartus laisvalaikio užimtume (tritaškių mėtymas);

2025 m. kovo mėn.

- 2 kartus AA ir NA uždareme susirinkime arešto baismės atlikimo vietoje,
- 1 kartą susitikime su savanoriais (sielovada),
- 1 kartą susitikime su savanoriais (Biblijos studijos),
- 2 kartus laisvalaikio užimtume (pozityvus užimtumas);

2025 m. balandžio mėn.

- 1 kartą AA ir NA uždareme susirinkime arešto baismės atlikimo vietoje,
- 1 kartą susitikime su savanoriais (sielovada),
- 1 kartą susitikime su savanoriais (Biblijos studijos),
- 1 kartą laisvalaikio užimtume (pozityvus užimtumas);

2025 m. birželio mėn.

- 1 kartą susitikime su savanoriais (Biblijos studijos);

2025 m. liepos mėn.

- 2 kartus susitikime su savanoriais (Biblijos studijos),

1 kartą laisvalaikio užimtume (tritaškių mėtymas);

2025 m. rugpjūčio mėn.

2 kartus susitikime su savanoriais (Biblijos studijos),

1 kartą laisvalaikio užimtume (lauko stalo teniso turnyras).

18. BVK įtvirtinta, kad laisvės atėmimo vietų įstaiga, organizuodama nuteistųjų užimtumą, privalo siekti, kad kiekvienas nuteistasis ne mažiau kaip penkias valandas per parą užsiimtų prasmingomis, jo ir visuomenės interesus atitinkančiomis veiklomis – darbine veikla bausmės atlikimo vietoje arba ne bausmės atlikimo vietoje; bendruoju ugdymu, profesiniu mokymu, aukštuoju mokslu; individualia veikla; dalyvavimu įstaigų ir organizacijų kultūrinėje, švietėjiškoje, sporto ir kitoje veikloje, padedančioje nuteistiesiems resocializuotis; dalyvavimu nuteistųjų kolektyvo tarybų veikloje.

BVK numatyta, kad nuteistųjų resocializacijos proceso metu taikomas individualus ir grupinis darbas su nuteistaisiais, kurio metu ugdomi nuteistųjų gebėjimai gyventi nenusikalstant ir skatinama jų resocializacija, taikomos nuteistųjų dvasinių ir socialinių poreikių tenkinimo priemonės, socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo skatinimo priemonės, individuali ar grupinė psichoterapija, kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems sėkmingai resocializuotis.

EKT akcentuojama, kad kaliniams turi būti pasiūlytos tinkamos užimtumo bei pataisos programos, kurios tuo pačiu rengtų juos reintegracijai į visuomenę. EKT nurodoma, kad visiems kaliniams turi būti leidžiama kaip įmanoma daugiau dienos valandų praleisti už savo kameros sienų tam, kad tai atitiktų žmoniškąjį ir socialinį bendravimo lygį, turi būti numatytos poilsio galimybės, tarp jų sportas, žaidimai, pomėgiai ir kiti laisvalaikio užsiėmimai, į kurių organizavimą jie turi būti įtraukti kiek įmanoma labiau.

Tinkamų veiklos programų ypatingą svarbą kalinių gerovei savo ataskaitose pažymi ir Europos komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (toliau – CPT). CPT pažymi, kad kameroose kaliniai negali būti laikomi užrakinti ilgą laiką. CPT nuomone, turėtų būti stengiamasi užtikrinti, kad kameroose laikomi kalinamieji galėtų didelę dienos dalį (aštuonias ar daugiau valandų) praleisti ne kameroose ir užsiimti įvairia naudinga veikla.

Vadovaujantis BVK ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo sistemos įstatymo nuostatomis, laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializaciją organizuoja kalėjimų administracija.

19. Iš Skundo tyrimui pateiktos medžiagos matyti, kad Pareiškėjui per mėnesį buvo pasiūlomos ne daugiau kaip šešios užimtumo priemonės, o nuo 2025 m. balandžio mėn. vidurio iki birželio 10 d. Pareiškėjui nebuvo pasiūlyta dalyvauti jokiose užimtumo veiklose, birželio mėnesį tebuvo vienintelis užsiėmimas (susitikimas su savanoriais Biblijos studijoms), liepos ir rugpjūčio mėnesiais – po tris užimtumo priemones. Skundo tyrimo metu LKT Seimo kontrolierę informavo, jog numatyta, kad 2025 m. rugsėjo 1 d. – gruodžio 30 d. bus vykdoma programa „Tik Tu ir Aš“, ir Pareiškėjas per minėtą laikotarpį į šią programą bus pakviestas.

Akivaizdu, kad toks laisvės atėmimo bausmę atliekančio nuteistojo laisvalaikio užimtumas negali būti laikomas pakankamu ir tinkamu, o tokį ilgą laiką nesuteikimas Pareiškėjui galimybės dalyvauti jokiose prasmingo užimtumo veiklose netoleruotinas ir negali būti pateisinamas griežtesnių kalinimo sąlygų taikymu.

Seimo kontrolierė ne kartą yra konstatavusi, kad pozityvaus užimtumo priemonių trūkumas negali visapusiškai užtikrinti tinkamos ir veiksmingos nuteistųjų resocializacijos bei mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvo. Seimo kontrolierė taip pat yra atkreipusi dėmesį į tai, kad ribotos galimybės nuteistiesiems dalyvauti norimuose užsiėmimuose neigiamai veikia jų psichologinę savijautą.

Įvertinusi Skundo tyrimo metu gautą informaciją ir atsižvelgusi į tarptautinių institucijų poziciją kalinių gerovės, įskaitant užimtumo organizavimą, klausimais, bei Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus nuteistųjų resocializacijos tikslus, Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja kuo skubiau imtis priemonių, kad Pareiškėjui būtų užtikrintas tinkamas, kiek įmanoma labiau atitinkantis individualius poreikius užimtumas.

20. Apibendrinus tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Pareiškėjui nebuvo užtikrintas tinkamas ir pakankamas užimtumas, todėl Skundo dalis dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), nesudarant galimybės Pareiškėjui įsitraukti į prasmingo užimtumo veiklas, pripažįstama pagrįsta.

Dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo kreipimusi nagrinėjimu

21. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad jo prašymai registruojami, tačiau nieko nedaroma ir atsakymai per teisės aktuose nustatytą terminą nepateikiami.

22. Viešojo administravimo subjektas (nagrinėjamu atveju – Alytaus kalėjimas), be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje taip pat privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų įstatymo viršenybės, išsamumo ir objektyvumo principų. VAI įtvirtintas išsamumo principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį (šios pažymos 8 punktas). Taigi, viešojo administravimo subjektai, rengdami atsakymus, privalo įvertinti pareiškėjo kreipimosi turinį ir pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą, aiškų ir argumentuotą atsakymą, kuriame būtų atsakyta į visus keliamus klausimus, o jei prašoma informacija nepateikiama, turi būti nurodytos priežastys, kodėl tai negali būti padaryta.

Asmens teisę į pagrįstą (faktais bei teisės normomis) bei motyvuotą administracinį sprendimą ne kartą yra akcentavęs ir LVAT (šios pažymos 10 punktas).

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 8, 9 punktai), viešojo administravimo subjektas (nagrinėjamu atveju – Alytaus kalėjimas) administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos.

23. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2025 m. gegužės 2 d. raštu kreipėsi į Alytaus kalėjimo administraciją (šios pažymos 4.6 papunktis), prašydamas paaiškinti, kodėl buvo nutrauktas jo dalyvavimas programose.

Alytaus kalėjimo viršininko 2025 m. gegužės 9 d. raštu, t. y. nepažeidžiant teisės aktuose nustatyto 20 darbo dienų termino, Pareiškėjui atsakyta, kad nuo 2025 m. sausio 31 d. iki 2025 m. kovo 21 d. Pareiškėjas dalyvavo elgesio korekcijos programoje „Elgesys-Pokalbis-Pasikeitimas“. Minėtu raštu Pareiškėjas taip pat informuotas, kad yra įtrauktas į Kognityvinės elgesio korekcijos programos „Tik Tu ir Aš“ laukiančiųjų nuteistųjų sąrašus. Tačiau Alytaus kalėjimo administracija Pareiškėjui pateiktame atsakyme nenurodė jokių priežasčių, jokio teisinio ir faktinio pagrindimo, kodėl jo dalyvavimas programose buvo nutrauktas, t. y. jis nebeturi galimybės dalyvauti veiklose, kuriose anksčiau dalyvaudavo. Pateikdama tokį atsakymą į Pareiškėjo 2025 m. gegužės 2 d. kreipimąsi, Alytaus kalėjimo administracija faktiškai neatsakė į keliamą klausimą, nepateikė jokių argumentų, taigi nesilaikė prašymų ir skundų nagrinėjimui taikomo išsamumo principo, atsakymą pateikė iš esmės neatsakydama į kreipimosi turinį.

24. 2025 m. birželio 10 d., t. y. jau gavęs atsakymą į 2025 m. gegužės 2 d. kreipimąsi, po 25 darbo dienų nuo Pareiškėjo 2025 m. gegužės 2 d. kreipimosi (LKT reg. 2025 m. gegužės 6 d., Nr. NPS-18-14287) gavimo LKT dienos, Pareiškėjas Alytaus kalėjimo administracijai pateikė prašymą (LKT reg. 2025 m. birželio 11 d., Nr. NPS-18-18533) nenagrinėti 2025 m. gegužės 2 d. raštu jo pateikto prašymo, „kadangi visos prašyme nurodytos aplinkybės išspręstos žodžiu ir gera valia“. Atsižvelgiant į tai, Alytaus kalėjimo viršininkas 2025 m. birželio 12 d. raštu Nr. SN-18-1756 „Dėl 2025-05-06 prašymo nagrinėjimo administracinės procedūros nutraukimo“ Pareiškėją informavo, kad Alytaus kalėjimo administracijos 2025 m. gegužės 6 d. gauto Pareiškėjo prašymo nagrinėjimas laikomas baigtu, nepaisant to, kad 2025 m. gegužės 9 d. raštu į tą patį kreipimąsi jau buvo pateiktas neišsamus (kaip konstatuota šios pažymos 23 punkte) atsakymas.

25. Vadovaujantis VAĮ ir Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis (šios pažymos 8, 9 punktai), Alytaus kalėjimo administracija Pareiškėjo kreipimąsi turėjo išnagrinėti ir atsakyti į jame keliamus klausimus per 20 darbo dienų nuo kreipimosi gavimo institucijoje dienos. Pažymėtina, kad į prašymą ar skundą paprastai atsakoma tokiu būdu, kokiu buvo pateiktas prašymas ar skundas, t. y. į raštu pateiktą Pareiškėjo kreipimąsi turėjo būti pateiktas išsamus, aiškus ir motyvuotas raštiškas atsakymas.

Nors Skundo nagrinėjimo metu LKT pateikta informacija (Pareiškėjo 2025 m. birželio 10 d. prašymo, kuriame jis prašo nenagrinėti jo 2025 m. gegužės 2 d. prašymo, kopija) leidžia daryti prielaidą, kad Pareiškėjui informacija vis tik buvo suteikta (žodžiu), tokie pareigūnų veiksmai (neveikimas), kai į raštu pateiktą kreipimąsi per teisės aktuose nustatytą terminą Pareiškėjui nebuvo raštu tinkamai atsakyta, negali būti laikomi atitinkančiais gero administravimo (atsakingo valdymo) principo, nes išsami informacija pareiškėjui turi būti suteikiama laikantis teisės aktuose nustatytų terminų, į raštišką paklausimą atsakant raštu.

26. Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Pareiškėjas 2025 m. balandžio 24 d. Alytaus kalėjimo administracijai pateikė prašymą (LKT reg. 2025 m. balandžio 28 d., Nr. NPS-18-13247) sudaryti jam naują resocializacijos planą, kad vykdydamas nusikalstamo elgesio rizikai mažinti skirtas programas ateityje galėtų būti perkeltas iš drausmės grupės į paprastąją grupę.

Vadovaujantis VAĮ ir Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, Alytaus kalėjimo administracija gautą prašymą turėjo išnagrinėti per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos, o jeigu dėl objektyvių priežasčių negalėjo išnagrinėti Pareiškėjo prašymo ir pateikti atsakymo laiku, t. y. per VAĮ nustatytą terminą, jį galėjo pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų ir apie tai raštu informuoti Pareiškėją. Tačiau LKT nepateikė informacijos, įrodančios, kad Pareiškėjui per nustatytą terminą buvo pateiktas atsakymas arba priimtas sprendimas pratęsti Pareiškėjo prašymo nagrinėjimo terminą ir kad apie tai raštu informuotas Pareiškėjas, kaip to reikalauja teisės aktai. Todėl konstatuotina, kad Pareiškėjo 2025 m. balandžio 24 d. prašymas nėra išnagrinėtas ir atsakymas Pareiškėjui nėra pateiktas. Tokiais veiksmais (neveikimu), t. y. nereaguodami į Pareiškėjo prašymą, Alytaus kalėjimo pareigūnai pažeidė įstatymo viršenybės ir gero administravimo principus.

Seimo kontrolieriui nepateikta informacija apie tai, kad į Pareiškėjo 2025 m. balandžio 24 d. prašymą sudaryti jam naują resocializacijos planą buvo atsakyta, todėl Seimo kontrolierė rekomenduoja LKT direktoriui imtis priemonių, kad minėtas Pareiškėjo prašymas būtų nedelsiant išnagrinėtas ir jam būtų atsakyta (jei iki šiol tai nebuvo padaryta).

27. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo prašymus, kiek tai susiję su prašymu sudaryti naują individualų resocializacijos planą ir prašymu pateikti Pareiškėjui informaciją dėl galimybės dalyvauti programose, yra pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

28. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalies dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su kopėtėlių užlipti Pareiškėjui į jam skirtą miegamąją vietą antrame lovos aukšte įrengimu, tyrimą nutraukti.

29. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), nesudarant galimybės Pareiškėjui įsitraukti į prasmingo užimtumo veiklas, pripažinti pagrįsta.

30. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Alytaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo prašymų nagrinėjimu, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

31. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja:

31.1. kuo skubiau imtis priemonių, kad Pareiškėjui būtų užtikrintas tinkamas, kiek įmanoma labiau atitinkantis individualius poreikius užimtumas;

31.2. imtis priemonių, kad Pareiškėjui nedelsiant būtų atsakyta (jei iki šiol tai nebuvo padaryta) į jo 2025 m. balandžio 24 d. Alytaus kalėjimo viršininkui adresuotą prašymą (LKT reg. 2025 m. balandžio 28 d., Nr. NPS-18-13247), kuriame Pareiškėjas prašo sudaryti jam naują resocializacijos planą;

31.3. imtis priemonių ir užtikrinti, kad nuteistųjų kreipimaisi būtų išnagrinėti per teisės aktuose nustatytą terminą, o atsakymai būtų pateikiami atsižvelgiant į kreipimosi turinį, būtų išsamūs ir argumentuoti.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė